

HOOFDSTUK 1

Kolonisatie en verovering

In het begin bood Amerika vooral een visioen. In *Inducements to the Liking of the Voyage Intended Towards Virginia* (1585) noemde Richard Hakluyt de Oudere, een parlementslid dat de Engelse kolonisatie van Noord-Amerika bepleitte, deze redenen om een kolonie te stichten: ‘Om het christendom te verspreiden, om handel te drijven, om te veroveren. Liever nog om al deze redenen tegelijk.’ Sommige kolonisten kwamen vanwege hun geloof, andere als gelukszoekers. Voor velen bood Noord-Amerika de kans op ontsnapping aan vervolging, gevangenschap of armoede. Het land dat ze koloniseerden was allesbehalve onbewoond en dat wisten ze. In 1600 leefden er miljoenen mensen tussen de Atlantische Oceaan en de rivier de Mississippi. Maar de Europeanen hadden geen enkele boodschap aan inheemse volkeren; ze beschouwden Amerika als een maagdelijk land, een wildernis waarop iedereen van alles kon projecteren. ‘In het begin was de hele wereld Amerika,’ schreef John Locke in 1689. In de zeventiende eeuw trokken bijna honderdzestigduizend Engelsen naar de Britse kolonies op het Amerikaanse vasteland; het waren vaak gruwelijke reizen over de Atlantische Oceaan die twee tot vier maanden konden duren. Het zou even duren, maar uiteindelijk veranderden deze kolonisten van Britse onderdanen in Amerikanen.¹

Virginia en de zuidelijke kolonies

In 1585 nam John White, een Londense tekenaar, deel aan een expeditie om een Engelse kolonie in Amerika te stichten. White had

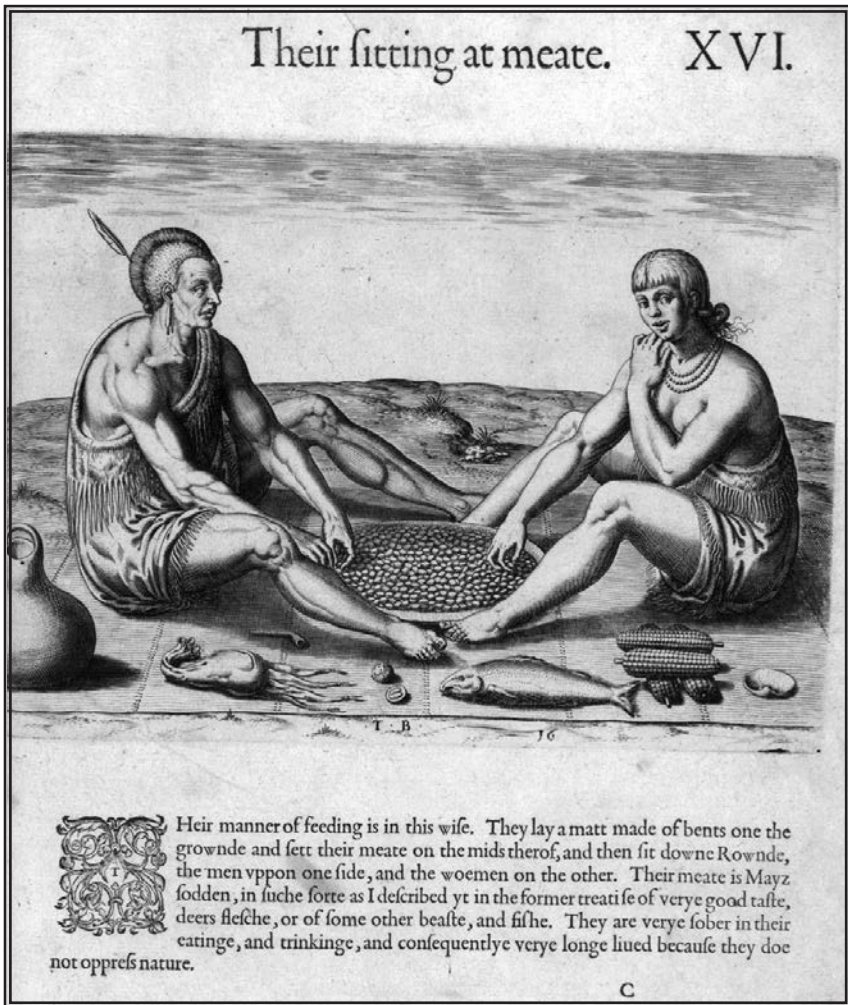
evangeliserende noch commerciële bedoelingen. Zijn doel was artistiek, zelfs antropologisch. White had de opdracht de inwoners met wie hij in contact kwam ‘naar het leven te tekenen’. Hij kwam aan op Roanoke Island, in het tegenwoordige North Carolina, en maakte tientallen aquarellen van het Algonquin-volk.

Na Whites terugkeer in Engeland vroeg Sir Walter Raleigh (die van koningin Elizabeth een koninklijke vrijbrief had gekregen om niet-christelijke landen te verkennen en te koloniseren) hem opnieuw een expeditie te organiseren en benoemde hem tot gouverneur. De voorraden voor de ruim honderd kolonisten begonnen te slinken en conflicten met inheemse stammen brachten de onderneming in gevaar. White voer naar Engeland om voorraden in te slaan maar bij zijn terugkomst vijf jaar later, die vertraagd was wegens conflicten met Spanje en de nederlaag van de Spaanse Armada, was er geen spoor van de nederzetting meer te bekennen.

Figuur 1.1 John White, Aquarel van indiaans echtpaar aan de maaltijd (1585–1586). British Museum.

Whites oorspronkelijke aquarellen werden de basis voor gravures van Theodore de Bry in de geïllustreerde uitgave van Thomas Harriots *A Brief and True Report of the New Found land of Virginia*, die in 1590 werd gepubliceerd. Harriot, wiskundige en navigatie-expert, had een centrale rol gespeeld bij Raleighs kolonisatieplannen. Een vergelijking van een aquarel van White en een gravure van De Bry toont het beeld van Amerika zoals dat gepresenteerd werd in de reclame die Engelsen moest overhalen om te migreren. Het origineel

Figuur 1.2 Theodore de Bry, 'Their Sitting at Meate' (1590).
John Carter Brown Library.

van White is een eenvoudige, onopgesmukte tekening van twee Algonquin die gehurkt zitten te eten van een bord met hertenvlees. In de versie van De Bry zijn de Algonquin geëuropeaniseerd. De man is gespierd en de vrouw verleidelijk. Ze zitten niet gehurkt, zoals White hen had gezien, maar op de Europese manier. Het eenvoudige maal is veranderd in een feestmaal met fleskalebassen, vis, maïs en sint-jakobsschelpen. Een opschrift meldt: HIER LIGT EEN LAND VAN OVERVLOED.

In 1607 vierde de Virginia Company met een officiële akte van koning Jacobus I (Elizabeth was in 1603 overleden) het feit dat 104 kolonisten voet aan wal zetten op het schiereiland Jamestown en de eerste permanente Engelse kolonie stichtten in Noord-Amerika. (Spanje stichtte in 1565 de eerste permanente Europese kolonie op de Atlantische kust in St. Augustine, in het tegenwoordige Florida; de Fransen stichtten Quebec in 1608. De geschiedenis van Nieuw Spanje en Nieuw Frankrijk volgt haar eigen loop; hier concentreren we ons op de Engelse kolonisatie.) De kolonisten waren allemaal mannen – welgestelde burgers en arbeiders. Het jaar daarop arriveerden de eerste vrouwen, echtgenotes van mannen die er al gevestigd waren maar ook personeel en ongehuwde meisjes.

Het is een wonder dat de kolonie bleef bestaan. Droogte, hongersnood en ziekte maar ook conflicten met de Powhatan kostten talrijke kolonisten het leven. Een tijdlang verbeterden de omstandigheden toen kapitein John Smith ruilhandel met de indianen organiseerde, maar in 1609 keerde hij terug naar Engeland om te worden behandeld aan wonden die veroorzaakt waren door ontploft buskruit en de Powhatans, die zich bedreigd voelden door de aankomst van honderden nieuwe kolonisten, staakten de ruilhandel en belegerden de kolonie. Omdat ze een slechte locatie hadden gekozen voor een Engelse koloniale buitenpost, overleefden maar zestig van de driehonderd kolonisten de winter van 1609-1610. Hoewel de aankomst van bevoorradingschepen Jamestown redde, leken de kolonisten nog altijd geen zin te hebben om te werken of gewassen te verbouwen. ‘Wie niet werkt zal niet eten,’ had John Smith gewaarschuwd. Mei 1611 zag een nieuwe gouverneur dat het volk ‘bezig was met zijn dagelijkse en gebruikelijke activiteit, kegen op straat’.²

Het verhaal dat Pocahontas, de dochter van opperhoofd Pow-

hatan, bemiddelde om John Smith te redden is vrijwel zeker door de kapitein verzonnen. In 1613 werd zij door kolonisten gekidnapt. Ze bekeerde zich tot het christendom en trouwde in 1614 met John Rolfe, een tabaksplanter. De plantage heeft de kolonie waarschijnlijk behoed voor ziekte, hongersnood, luiheid en aanvallen door indianen. Rolfe experimenteerde met tabakzaden en al snel vonden de kolonisten een product dat een ‘aangename, zoete en sterke’ geur produceerde en ook op de Engelse markt kon concurreren met tabak uit Spanje. Het handelsgewas werd de belangrijkste factor voor de economie en verbreidde zich in de eeuw daarop over heel Virginia. Omdat er arbeidskrachten nodig waren voor de explosief groeiende tabaksteelt werd aan kolonisten die hun eigen overtocht betaalden twintig hectare grond toegekend – het zogenoemde hoofdrecht. Rijke individuen vergaarden enorme gebieden door de overtocht van arme migranten te betalen. Tabak leidde tot het ontstaan van havensteden waar de okshoofden tabak in pakhuizen werden opgeslagen tot ze verscheept konden worden naar Engeland.³

Voor de tabaksteelt waren arbeidskrachten nodig. Aanvankelijk voorzagen contractarbeiders die zich verplichtten tot vier à zeven jaar werken in ruil voor de overtocht, voedsel, kleding en onderdak in de behoefte. Tussen 1630 en 1680 bestond driekwart van de immigranten in Virginia (meer dan vijftigduizend mensen, voornamelijk mannen) uit contractarbeiders. De elite van Virginia maakte zich steeds meer zorgen over het gedrag van het werkvolk en degenen van wie het contract beëindigd was. De Algemene Vergadering (de Algemene Vergadering van Virginia is het oudste wetgevende orgaan in de Nieuwe Wereld; opgericht op 30 juli 1619. Dit tweekamerstelsel bestaat uit het Virginia House of Delegates met 100 leden en de Senaat van Virginia met 40 leden, *vert.*) kwam in 1619 bijeen ‘om een gelijk en eenvormig bestuur over heel Virginia in te stellen’ en reglementeerde de vrijheid en het gaan en staan van de arbeiders. Na verloop van tijd werd zelfs een wet ‘tegen ontucht’ aangenomen. De Vergadering probeerde ook wetten uit te vaardigen tegen slechte behandeling van contractarbeiders.

In de loop van de zeventiende eeuw bestond de witte contractarbeid naast slavernij voor Afrikanen en uiteindelijk verdween de contractarbeid. Een Engelse kaperkapitein bracht in 1619 de eerste Afrikanen naar Virginia en hoogstwaarschijnlijk behandelden de

kolonisten hen als contractarbeiders. In 1650 leefden er zo'n driehonderd Afrikanen in Virginia. Hoewel de slavernij nog niet wettelijk verankerd was, is het duidelijk dat Afrikaanse en Europese arbeiders verschillend werden behandeld en dat een deel van de Afrikaanse arbeiders als slaven werd beschouwd. Vanaf de jaren zestig van de zeventiende eeuw vaardigde de Algemene Vergadering slavenwetten uit over kwesties als 'moeten kinderen die een Engelsman bij een zwarte vrouw verwekt slaven zijn of vrijen' (de kinderen kregen de status van de moeder), en werd bepaald dat het doopsel 'de onderworpen positie van de slaven niet verandert'.⁴

De kolonisten omarmden slavernij om allerlei redenen: de afname van het aantal beschikbare contractarbeiders; het succes van Europese ondernemers die met behulp van slavenarbeid suiker produceerden in het Caribisch gebied; de expansie van de arbeidsintensieve tabaksteelt; en een geloof in raciale superioriteit. Een wet met betrekking tot arbeiders en slaafgemaakten die in 1705 door de Algemene Vergadering werd aangenomen, verklaarde dat alle niet-witten en niet-christenen die het land binnenkwamen (uitgezonderd Turken en Saracenen) 'als slaven moeten worden beschouwd'. De wet voorzag ook in strenge straffen voor slaafgemaakten die misdaden pleegden of wegliepen. In zijn *History and Present State of Virginia* (1705) zette Robert Beverly, ambtenaar op het House of Burgesses (het door het volk gekozen wetgevend lichaam van Virginia, *vert.*) de nieuwe werkelijkheid helder uiteen: 'Slaven zijn de negers, en hun nakomelingen volgen [...] de status van de moeder.' Omstreeks 1750 vormden slaafgemaakten uit West-Afrika meer dan veertig procent van de bevolking van Virginia.⁵

De overgang naar racistische slavernij diende nog een ander doel: het droeg bij aan de saamhorigheid van rijke en arme witten. Toen de kolonie in de jaren zestig en zeventig van de zeventiende eeuw groeide en kolonisten naar het westen trokken, naar Piedmont, het gebied tussen de Atlantische Oceaan en de Appalachen, wilden ze bescherming van gouverneur William Berkeley en de bondgenoten in het oosten. Maar de gouverneur weigerde voor arme boeren en pioniers tegen de indianen te strijden. Nathaniel Bacon, een rijke planter die in Cambridge had gestudeerd, was in 1674 in Virginia aangekomen en vrijwel onmiddellijk benoemd in de adviesraad van de gouverneur. Bacon negeerde de gouverneur, die

aangetrouwde familie was, en organiseerde een aanval op de stammen in het grensgebied. Op 30 juli 1676 vaardigde hij een Verklaring van het volk van Virginia uit, waarin de gouverneur als corrupt werd veroordeeld en beticht werd van buitensporige belastingheffing, en waarin bescherming werd geëist tegen de ‘talrijke aanvallen, berovingen en moorden waarmee wij te kampen hebben’. De woedende opstandelingen – arme witten en zwarten die ontdekt hadden dat ze in hetzelfde schuitje zaten – vielen zelfs Jamestown aan. Berkeley vluchtte om het vege lijf te redden. Alleen door Bacon's plotselinge dood als gevolg van ‘bloederige diarree’ – waarschijnlijk dysenterie – kwam er een eind aan de opstand. Berkeley hing drieëntwintig rebellen op wegens hoogverraad. Het vooruitzicht van dergelijke interracial samenwerking joeg de maatschappelijke elite de stuipen op het lijf en vormde een extra factor voor de legalisering van de slavernij.⁶

In het aangrenzende Maryland werd de slavernij nog sneller gelegaliseerd. Maryland werd in 1632 door Cecil Calvert gesticht als toevluchtsoord voor Britse katholieken in een tijd van religieuze vervolging. De kolonie werd genoemd naar de katholieke vrouw van koning Karel I, koningin Henriëtte Maria. Maar er vestigden zich meer protestanten dan katholieken in de kolonie en de anglicanen strenden met de katholieken om de macht. In 1649 nam de Algemene Vergadering van Maryland de Maryland Toleration Act aan waarbij de katholieken de vrijheid kregen om hun godsdienst uit te oefenen. Na de executie van koning Karel I in datzelfde jaar en het uitbreken van de Engelse Burgeroorlog werd de wet echter weer ongedaan gemaakt. Met de Glorious Revolution in 1688, waarbij de katholieke koning Jacobus II werd afgezet, kregen de protestanten de volledige macht over Maryland en werd de katholieke godsdienst verboden.

Zowel katholieken als protestanten waren betrokken bij de tabaksteelt en Maryland schakelde net als het aangrenzende Virginia al snel over van contractarbeiders op Afrikaanse slaafgemaakten. De eerste slaafgemaakten kwamen in 1642 aan in St. Mary's City. In 1664 nam de Algemene Vergadering een wet aan die voorschreef dat alle slaafgemaakten levenslang in slavernij zouden blijven. De bekering tot het christendom maakte hen niet vrij. De witte bevolking van Maryland groeide van 25.000 in 1700 tot 100.000 in 1750,

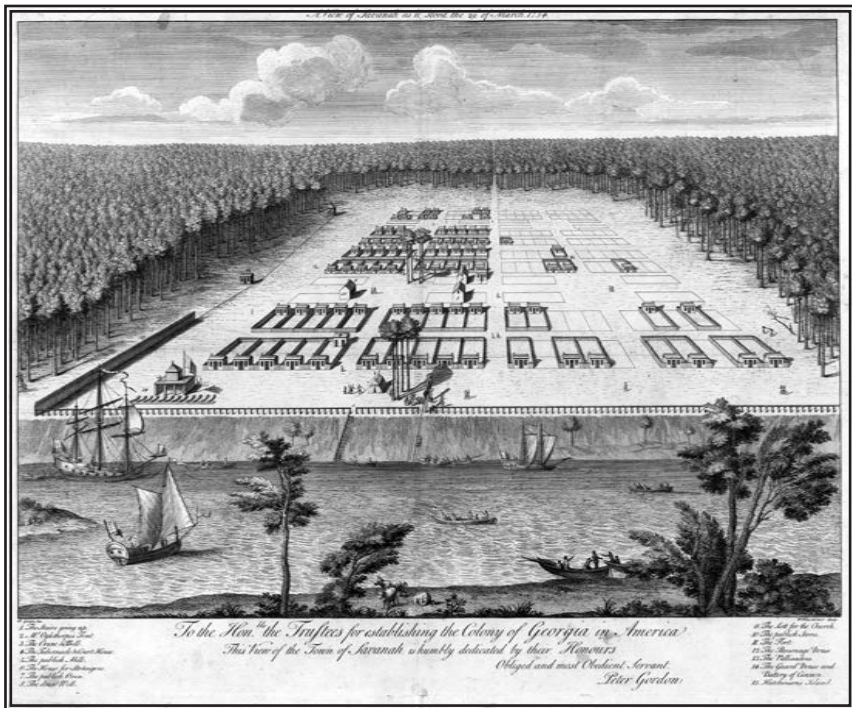
en op dat moment telde de kolonie meer dan veertigduizend slaafgemaakten. De Vergadering nam bovendien een wet aan die verbood dat slavenhouders hun slaafgemaakten de vrijheid gaven. Sommige van de slaafgemaakten probeerden te vluchten en de Vergadering vaardigde verschillende wetten uit om weggelopen slaafgemaakten op te sporen en te straffen als ze teruggevonden werden.

North en South Carolina groeiden minder snel dan Virginia en Maryland. Aanvankelijk vormden ze samen een eenheid, de provincie Carolina, die bestuurd werd door eigenaars die daarvoor een vrijbrief hadden van Karel II. Religieuze en politieke strijd veroorzaakte onrust in het noorden en zuiden (tijdens Cary's opstand in 1711 weigerde gouverneur Thomas Cary zijn positie af te staan aan de Britse bestuurder Edward Hyde) en in 1712 werd het gebied opgedeeld in afzonderlijke territoria die uiteindelijk twee aparte kroonkolonies vormden. Omstreeks 1750 bestond de bevolking van North Carolina uit 53.000 witten en bijna 20.000 zwarten, terwijl South Carolina 25.000 witten en 39.000 zwarten beweerde te tellen. De aanwezigheid van een zwarte meerderheid in South Carolina zou de politiek daar en elders decennialang bepalen. Rijst was voor South Carolina wat tabak was voor Virginia, en planters waren afhankelijk van hun slaafgemaakten die verstand hadden van rijstbouw, omdat die in West-Afrika algemeen was. Daardoor werd Charleston de haven van binnenkomst voor honderdduizenden slaafgemaakte West-Afrikanen.

Net als elders in het Amerikaanse Zuiden ontstond een oost-west-verdeling in de beide Carolina's omdat de planters aan de kust slaafgemaakten hadden en de zelfvoorzienende boeren in de Appalachen niet. Verschillen in religie, welvaart en opleiding en niet te vergeten de geografische gesteldheid, scheidde de bevolking in het achterland van die in de kustgebieden, hoewel de angst voor de inheemse en de zwarte bevolking voor een gevoel van gedeelde belangen zorgde. In 1739 leidde een opstand van slaafgemaakten bij de rivier de Stono tot de dood van meer dan veertig witten en gingen plantages in vlammen op. De slaafgemaakten werden gevangengenomen en geëxecuteerd en de kolonisten staken hun afgehakte hoofden op palen als waarschuwing voor anderen.

Anders dan de stichting van Virginia en North en South Carolina

was die van Georgia gebaseerd op de visie van één man, James Oglethorpe, parlamentslid en sociaal hervormer. In 1732 kreeg Oglethorpe een mandaat voor een nieuwe kolonie vanuit het idee dat die een alternatief bood voor de verschrikkingen van gevangenisstraf voor mensen die hun schulden niet konden betalen. Onder leiding van Oglethorpe stichtten zo'n veertig Engelse gezinnen een nederzetting in de buurt van het huidige Savannah. In Oglethorpes visie was geen ruimte voor rum en slavernij en hij kreeg de bewindvoerders zover dat ze beide zaken verboden. 'Als wij slaven toestaan,' schreef hij, 'handelen we tegen de principes waartoe we ons hebben verplicht: het leed van de ongelukkigen verlichten.' Na verloop van tijd moest het principe wijken voor eigenbelang, omdat de kolonisten van mening waren dat slavenarbeid de jonge kolonie succesvoller zou maken. In 1751 nam het Lagerhuis een nieuwe wet aan die slavernij in Georgia toestond. Grote aantallen witte slavenhouders uit South Carolina trokken naar Georgia en tussen 1750 en 1775

Figuur 1.3 A View of the Savannah (Gezicht op Savannah, 1734). Library of Congress.

nam de populatie slaafgemaakten in Georgia toe van vijfhonderd tot zo'n achttienduizend. Oglethorpe maakte de overgang naar slavernij niet meer mee. Na een reeks militaire veldtochten tegen de Spanjaarden die de Engelse kolonies wilden binnenvallen had Oglethorpe Georgia voorgoed verlaten en in 1743 was hij naar Engeland teruggekeerd. Hij leefde tot 1785, lang genoeg om John Adams te ontmoeten, ambassadeur van de nieuwe republiek bij de Court of St. James's (officiële benaming voor het Britse hof, *vert.*) en zijn 'grote respect en waardering voor Amerika' te betuigen.⁷

De kolonies Massachusetts en New England

De immigranten die we de Pilgrims noemen maakten zich volledig los van de anglicaanse kerk; ze werden vervolgd vanwege hun gebruiken en reisden als separatisten eerst naar Nederland voordat ze in 1620 aan boord van de *Mayflower* naar Amerika overstaken. De Puriteinen (een spotnaam die voor het eerst in de jaren zestig van de zestiende eeuw werd gebruikt en ook op de Pilgrims van toepassing was) wilden eveneens een hervormde en gezuiverde kerk en migreerden, in 1630 bij honderden en het decennium daarna bij duizenden. In 1691 ontstonden de Pilgrim Plymouth Colony en de Puritan Massachusetts Bay Colony, die altijd meer in abstracte zin dan in werkelijkheid van elkaar verschilden.

Aan boord van de *Mayflower*, die er 66 dagen over deed om de Atlantische Oceaan over te steken en iets meer dan honderd passagiers vervoerde, tekenden 41 mannen een pact waarin ze beloofden 'zich te verenigen in een Civil Body Politic' (een burgerinitiatief voor rechtvaardige en gelijke wetten voor het algemeen welzijn van de kolonie, *vert.*). Een van de ondertekenaars, William Bradford, zou de gouverneur en eerste historicus van Plymouth worden. Tragisch genoeg viel zijn vrouw Dorothy overboord en verdronk terwijl de mannen het gebied verkenden om een geschikte plaats te zoeken voor een nederzetting. Tegen de zomer van 1621 was meer dan de helft van de kolonisten omgekomen. Bradfords verhaal zoals dat in *Of Plymouth Plantation* (1651) wordt verteld, verheerlijkte de moed en het geloof van de Pilgrimfathers die een immense oceaan overstaken en terechtkwamen in een 'gruwelijke en desolate wildernis vol wilde dieren en wilde mensen' en er een saamhorige ge-

meenschap opbouwden. Die ‘desolate wildernis’ was een resultaat van de ontvolking van Plymouth door een epidemische ziekte onder de indianen (mogelijk leptospirose, een ziekte die overgebracht werd door knaagdieren die met de schepen uit Europa meekwamen). Die ‘wilde mensen’, de Wampanoag, hielpen de kolonisten overleven. Met hulp van Squanto, een indiaan die een mondje Engels sprak omdat hij in 1614 door een handelaar was ontvoerd en een tijd in Engeland had doorgebracht, sloten de groepen een formeel verdrag tot wederzijdse hulp en verdediging. Squanto woonde onder de kolonisten, die van hem leerden hoe ze maïs konden verbouwen. Hij bleek onmisbaar voor Bradford die Squanto’s dood in 1622 als een ‘groot verlies’ beschreef.⁸

Terwijl Bradford de kolonie Plymouth bestuurde leidde John Winthrop, een rijke advocaat, de Massachusetts Bay Colony. Het zegel van de Massachusetts Bay Company, die de kolonie financierde, toonde een indiaan met een omlaag gerichte pijl en de woorden: ‘Kom ons helpen.’ In 1630 hield Winthrop een lekenpreek voor de kolonisten op de *Arbella* met de titel ‘Een voorbeeld van christelijke naastenliefde’. Winthrop deed een beroep op de noodzaak tot gemeenschapszin en altruïsme: ‘Wij moeten elkaars lasten dragen. We moeten niet alleen oog hebben voor onze eigen zaken, maar ook voor de belangen van onze broeders.’ Er stond veel op het spel voor New England: ‘We moeten voor ogen houden dat we als het ware een stad op een heuvel zijn. De ogen van alle volkeren zijn op ons gevestigd. Dus als wij in dit werk dat wij zijn begonnen onze God bedriegen, en hem daardoor dwingen zijn handen van ons af te trekken, zal de hele wereld schande van ons spreken.’ Een stad op een heuvel: zichtbaar maar ook kwetsbaar, uitzonderlijk maar ook geïsoleerd. John F. Kennedy, Ronald Reagan en Barack Obama zouden elk een beroep doen op deze uitspraak om het Amerikaanse experiment te karakteriseren.⁹

Alle geloofsgemeenschappen worden geconfronteerd met het dilemma hoe om te gaan met ongelovigen. Bradford ontdekte dat dominee John Lyford brieven had geschreven naar Engeland die de beweging van de afgescheidenen, zij die volledig hadden gebroken met de Kerk van Engeland, ondermijnden, en dat de voornaamste reden waarom Lyford naar Plymouth was gekomen was dat hij een gemeentelid vóór haar huwelijk had ‘onteerd’. Huiverend over de